

Yeni Doçentlik Başvuru Kriterleri ve Getirdikleri

Dr. Serdar AKPINAR

e-posta: drserdarakpinar@yahoo.com

Ankara Dışkapı Yıldırım Beyazıt
Eğitim ve Araştırma Hastanesi
Dahili Yoğun Bakım Ünitesi
Göğüs Hastalıkları Kliniği

Doçentlik kriterleri Ekim 2016 döneminden itibaren uygulanmak üzere değiştirildi. Bilindiği gibi bu değişiklik tartışmaları da beraberinde getirdi. Yeni kriterlerle değerlendirmenin objektifliği, konulan şartların zorluğu ve uygulamada ortaya çıkacağı düşünülen güçlüklerle ilgili konular ön plana çıkmaya başladı. Bu yazıda yeni kriterlerin getirdiği değişiklikler ve bu konuda ortaya çıkabilecek olumlu ve olumsuz sonuçlar üzerinde durulmaya çalışılmıştır.

Doçentlik sınavı, bilindiği gibi eser incelemesi ve sözlü sınav olmak üzere, iki aşamada yapılmaktadır. Sağlık Bilimleri temel alanında eser incelemesi yapılırken, başvuru alan doçentlik bilim alanı ile ilgili olarak yayınlanan makaleler için birim puanlar esas alındığında "en az doksan (90) puanının doktora unvanının alınmasından sonra gerçekleştirilen çalışmalardan elde edilmiş olması kaydıyla, asgari yüz (100) puan karşılığı bilimsel etkinlikte bulunmuş olması gerekir" koşulu getirildi. İstenilen 100 puanın uluslararası ve ulusal makale, lisansüstü veya tıpta uzmanlık tezlerinden üretilmiş yayınlar, kitap, patent, atıflar, lisansüstü tez danışmanlığı, bilimsel araştırma projeleri, bilimsel toplantı ve eğitim-öğretim faaliyetleri başlıklarındaki faaliyetlerden kazanılması öngörülmektedir.

Yeni kriterlerle birlikte puanlama, bir formülasyon ile ele alınmaktadır. Buna göre "tek yazarlı çalışmalarda yazar tam puan alır. Başlıca yazarın belirtildiği hallerde iki yazarlı eserlerde başlıca yazar tam puanın 0.8'ini, ikinci yazar 0.5'ini alır. Üç ve daha fazla yazarlı başlıca yazarın belirtildiği eserlerde ise, başlıca yazar toplam puanın yarısını alır, diğer yazarlar ise diğer yarısını eşit paylaşır. Başlıca yazarın belirtilmediği iki veya daha fazla yazarlı makalelerde her bir yazar için toplam puan yazar sayısına bölünür". Burada yazar sayısının azaltılması veya adayın tek başına yayın

yapmasının teşvik edilmesine yönelik bir düzenleme olduğu dikkati çekmektedir. Bunun klinik içerisinde birden çok yazarla ortak çabıyla oluşturulan ya da çok merkezli yayınlar için bir dezavantaj oluşturacağı açıktır.

Eski kriterlere göre başvuruda en az bir ilk isim olma koşuluyla üç SCI veya SCI expanded yayın olması zorunluluğu olmasına karşın bugüne kadar adayların çoğunluğu bu kriterlerle sınırlı kalmamış, bu sayıların çok üzerinde yayınlarla başvuruda bulunmuşlardır. Bu nedenle daha önceki başvuruların çoğunda, yeni kriterlerde istenen ilk basamak zaten karşılanmaktaydı. Yeni kriterlere göre 10 ayrı basamakta dosya incelemesi yapılmaktadır.

1. Uluslararası Makaleler için; adayın başvuru alanı ile ilgili lisansüstü tez(ler)den üretilmemiş olmak kaydıyla (editöre mektup, özet, derleme ve kitap kritiği hariç) tam araştırma makaleleri;

- SSCI, SCI, SCI-expanded (SCI-exp) veya AHCI kapsamındaki dergilerde yayımlanmış özgün araştırma makalesi (20 puan),
- Uluslararası alan indeksleri tarafından taranan (1a'da belirtilen indeksler dışındaki indekslerde yer alan) dergilerde yayımlanmış özgün araştırma makalesi (10 puan),
- 1a kapsamındaki dergilerde yayımlanan olgu sunumu (5 puan).

Bu maddenin 1a kapsamında başlıca yazar olarak en az 20 puan almak kaydıyla 1a maddesinden en az 40 puan almak zorunludur.

Bu kriterlerin karşılanmasında en önemli eksiklik "1a" maddesinde yer alan makaleler arasında "A" tipi dergi ve diğerleri arasında fark konulmamış olmasıdır. Diğer bir eksiklik ise derleme, editöre mektup, özet ve kitap kritiği konularındaki çabaların bu kapsamda puanlanmamasıdır. İki'den fazla yazarla yapılacak olan SCI, SCI-exp veya AHCI makalelerde (örnekler toplam 5 yazarlı makaleler için verilmiştir); başlıca yazar olarak 4 araştırma makalesi (4 x (20 x 0.5)) veya başlıca yazar olarak 3 araştırma makalesi (3 x (20 x 0.5)) + yardımcı yazar olarak 4 araştırma makalesi (4 x (10/4)) veya başlıca yazar olarak 2 araştırma makalesi (2 x (20 x 0.5)) + yardımcı yazar olarak 8 araştırma makalesi (8 x (10/4)) ile toplam 40 puana ulaşılabilir. Bu yayın sayılarının yüksek olduğu yönünde eleştiriler getirilse de başvurular zaten bu sayılara yakın ve üzerinde olan dosyalarla yapılmaktadır. Burada yapılan yayınların atıflarla birlikte değerlendirilmesi yapılacak değerlendirmeye daha objektif bir bakış açısı kazandırabilirdi, bu husus "1a" maddesinde üzerinde durulmayan bir husus olmuştur. Yayının niteliğine yönelik değerlendirme daha objektif ölçütlerle ele alınabilirdi.

2. Ulusal Makaleler açısından ise; başvuru alanı ile ilgili bilim alanı ile ilgili olmak ve adayın hazırladığı lisansüstü veya uzmanlık tezlerinden üretilmemiş olmak kaydıyla;

- "ULAKBİM tarafından taranan ulusal hakemli dergilerde yayımlanmış özgün araştırma makalesi ve bu madde kapsamında en az 8 puan alınmalıdır" koşulu konulmaktadır.

Buna göre başlıca yazar olarak ikiden fazla yazarlı ulusal makalelerden en az 2 makale (2 x (8 x 0.5)) veya başlıca yazar olarak 1 makale (1 x (8 x 0.5)) ve yardımcı yazar olarak 4 makale (4 x (4/4)) veya yardımcı yazar olarak en az 8 makale ile ulusal makaleler için gerekli puanı elde edebilmektedir. Ulusal makaleler için belirli bir sayıda olma gerekliliği vurgulanmaktadır. Bu durum ulusal dergilerimizin daha nitelikli ve atıf değeri yüksek yayınları seçme konusunda sorumluluklar getirmektedir.

3. Lisansüstü veya Tıpta Uzmanlık Tezlerinden Üretilmiş Yayınlar için; adayın hazırladığı lisansüstü veya tıpta uzmanlık tezleriyle ilgili olmak kaydıyla;

- SCI, SCI-exp, SSCI veya AHCI kapsamındaki dergilerde yayımlanmış makale (10 puan),
- Diğer uluslararası hakemli dergilerde yayımlanmış makale (5 puan),
- Uluslararası sempozyumda/kongrede sunulmuş ve tam metni basılmış alanında bilime katkı sağlayan sözlü bildiri (5 puan),
- Ulusal sempozyumda/kongrede sunulmuş ve tam metni basılmış alanında bilime katkı sağlayan sözlü bildiri (3 puan).

Bu madde kapsamında en fazla 10 puan alınması gerekmektedir. Bu kapsamda hazırlanmış çok nitelikli bir tez ve impact faktörü yüksek bir dergide yayımlanmış bir makale daha yüksek puanlanmalıdır ve bu kapsamdaki diğer maddelerinde 10 puan sınırıyla sınırlanmış olması değerlendirilmenin eksik yönleri arasında yer almaktadır.

4. Kitap; adayın hazırladığı lisansüstü veya tıpta uzmanlık tezlerinden üretilmemiş ve başvuru alanı ile ilgili olmak kaydıyla;

- Tanınmış uluslararası yayınevleri tarafından yayımlanmış kitap (15 puan),
- Tanınmış uluslararası yayınevleri tarafından yayımlanmış kitap editörlüğü (10 puan),
- Tanınmış uluslararası yayınevleri tarafından yayımlanmış kitap bölüm yazarlığı (10 puan),

- d. Tanınmış ulusal yayinevleri tarafından yayınlanmış kitap (10 puan).

Bu maddede yer alan uluslararası yayinevlerinde yayınlanmış kitap ve kitap editörlüğü ise doçentlik adayı için önemli ve değeri daha yüksek aktiviteler arasında olmasına karşın puanları oldukça düşüktür. Uluslararası yayinevinde yayınlanmış bir kitabın değeri daha yüksek olmalıdır. Aynı şekilde ulusal yayinevleri tarafından basılmış olan kitaplardaki bölüm yazarlığı ise puanlama dışı bırakılmıştır.

5. Patent; başvuru alanı ile ilgili olmak kaydıyla alınan;

- a. Uluslararası patent (20),
b. Ulusal patent (10).

Patentlerde puan kişi sayısına bölünür. Patent kısmında da bu aktiviteye verilen değer yetersiz olduğu düşüncesindeyim ancak bu konunun değerlendirme kriterleri arasında alınması olumlu bir gelişme olarak görülmektedir.

6. Atıflar

- a. SCI, SCI-exp, SSCI ve AHCI tarafından taranan dergilerde; tanınmış uluslararası yayinevleri tarafından yayımlanmış kitaplarda yayımlanan ve adayın yazar olarak yer almadığı yayınlardan her birinde, metin içindeki atıf sayısına bakılmaksızın adayın atıf yapılan her eseri için (3 puan).
- b. SCI, SCI-exp, SSCI ve AHCI dışındaki indeksler tarafından taranan dergilerde; tanınmış uluslararası yayinevleri tarafından yayımlanmış kitaplarda bölüm yazarı olarak yayımlanan ve adayın yazar olarak yer almadığı yayınlardan her birinde, metin içindeki atıf sayısına bakılmaksızın adayın atıf yapılan her eseri için (2 puan).
- c. Ulusal hakemli dergilerde; tanınmış ulusal yayinevleri tarafından yayımlanmış kitaplarda yayımlanan ve adayın yazar olarak yer almadığı yayınlardan her birinde, metin içindeki atıf sayısına bakılmaksızın adayın atıf yapılan her eseri için (1 puan).

Bu madde kapsamında en az 6 puan alınması zorunludur. Atıflarla ilgili oluşturulan alt sınır düşük tutulmuştur.

7. Lisansüstü Tez Danışmanlığı; danışmanlığını yürüttüğü, tamamlanan yüksek lisans, doktora veya tıpta uzmanlık danışmanlıkları;

- a. Doktora/Doktora eşdeğer uzmanlık (4 puan).
b. Yüksek lisans (2 puan).

Bu maddeden en fazla 10 puan alınabilir. İkinci/eş danışman olması durumunda asıl danışman a ve b için öngörü-

len puanların tamamını, ikinci danışman ise yarısını alır. Tez danışmanlığı ile ilgili aktivitelerden sınır konularak 10 puan limiti konulmakla birlikte alt sınırın belirlenmemesi bu konuda bir zorunluluk olmadığı kanaatini ortaya çıkarmaktadır. Ancak bunun akademik gelişimin bir parçası olarak değerlendirilmesi gerektiği de aşikardır.

8. Bilimsel Araştırma Projeleri

- a. Devam eden veya başarı ile tamamlanmış AB Çerçeve Programı bilimsel araştırma projesinde koordinatör/baş araştırmacı olmak (15 puan).
b. Devam eden veya başarı ile tamamlanmış AB Çerçeve Programı bilimsel araştırma projesinde ortak araştırmacı olmak (10 puan).
c. Devam eden veya başarı ile tamamlanmış a ve b dışındaki uluslararası destekli bilimsel araştırma projelerinde (derleme ve rapor hazırlama çalışmaları hariç) yürütücü olmak (8 puan).
d. Üniversite dışındaki kamu kurumlarıyla yapılan başarıyla tamamlanmış veya devam eden bilimsel araştırma projelerinde yürütücü olmak (6 puan).

Burada devam eden projelere de puan verildiği görülmektedir, bunun puanlamanın olumlu yönlerinden olduğunu söyleyebiliriz. Ancak üniversitelerin veya adayın kendi kurumunun bilimsel desteği ile yürütülen projelerin kapsam dışı bırakılmış olması da ayrı bir eksiklik olarak dikkati çekmektedir.

9. Bilimsel Toplantı

- a. Uluslararası bilimsel toplantıda sunulan ve bilim alanına katkı sağlayan sözlü bildiri (3 puan).
b. Ulusal bilimsel toplantıda sunulan ve bilim alanına katkı sağlayan sözlü bildiri (2 puan).

Bu madde kapsamında en az 5 puan almak zorunludur, en fazla 10 puan alınabilir. Aynı toplantıda sunulan yalnız bir bildiri puanlanır.

Bu kriterin önemli eksikliklere ve yanlış uygulamalara yol açacağı yadsınamaz bir gerçektir. Öncelikle, günümüz koşullarında bilimsel toplantılara katılımın giderek daha da güçleştiği bir ortamda katılımcılar doğal olarak birden fazla sözel bildiri ile kongrelere katılmaktadırlar ve bugüne kadar olumsuz geri bildirim olamayan durum olarak süregelmiştir. Ancak "bir toplantıya, bir bildiri" puanlanması adaylar için dezavantaj oluşturmaktadır. Ayrıca "...bilim alanına katkı sağlayan sözlü bildiri" ile neyin söylenmek istendiği de anlaşılammaktadır.

Sözel bildirinın toplantı aşamasına kadar gelen sürecinde çalışmanın hedefinin, metodunun ortaya konması ve sonuçların irdelenmesine kadar verilen emekle, bildiri haline getirilip organizasyon komitesi tarafından da bilimsel niteliği üzerinde değerlendirmeleri zaten yapılmaktadır. Dosya incelemesi sırasında jüri üyelerinin tekrardan bilimsel niteliğin değerlendirilmesi çelişkilidir ve puanlamanın objektifliğini ortadan kaldıran bir durumdur. Kriterlerin bilimsel toplantı ve bildirilerin değerlendirilmesi konusu eksiklikler içermektedir.

10. Eğitim-Öğretim Faaliyetleri; doktora veya uzmanlık eğitimini tamamladıktan sonra yüzyüze ortamlarda verilmiş ders;

- a. Bir dönem yüksek lisans, doktora veya doktora eşdeğer uzmanlık dersi (3 puan).
- b. Bir dönem önlisans veya lisans dersi (1 puan).

Bu maddeden en az 2 puan almak ya da yurt içi veya tanınan yurt dışı yükseköğretim kurumlarında en az 2 yıl öğretim elemanı olarak çalışmış olmak zorunludur. Bu madde kapsamında en fazla 4 puan alınabilir.

Bu kriterlerle yüz yüze ders verme zorunluluğunun dosya içeriğinde belgelenmesi gerekmektedir. Önceki başvurularda da anlatılan dersler dosyaya konulmakla birlikte bu konuda bir zorunluluk bulunmamaktaydı. Getirilen bu kriterle başvurular "üniversiteler" ve Sağlık Bakanlığına bağlı "eğitim-araştırma hastaneleri" ile sınırlandırılmıştır. Aslında adayın ders anlatabilir niteliğe sahip olduğunun gösterilmesi doçentlik unvanının alınmasında öncelikle değerlendirilmesi gereken unsurlardandır. Bu konunun ön plana çıkarılması yeni kriterlerin getirdiği en önemli yeniliktir. Verilen derslerin belgelenmesinin yanı sıra ders anlatabilirliğin ölçülmesinin de gereklilik olduğunu düşünüyorum. Sözlü sınav aşamasında kişinin ders anlatabilirliğinin ön planda değerlendirilmesi, sınav kriterleri arasında yer alabilir.

Sonuç olarak; yeni doçentlik sınav kriterlerinin eksik yanları olmakla birlikte, olumlu noktaları da beraberinde getirmektedir. Önceki sınavlarda başvuru dosyalarında zaten istenilen kriterlere yakın hatta üstünde yayın ve faaliyetlerle başvurulduğu dikkate alındığında, bundan sonraki başvurularda kriterlerin güçlüğü ön yargısı ile hareket edilmemesi gerektiğini düşünüyorum. Başvuracak adaylara şimdiden başarılar diliyorum.

